

*Załącznik do Uchwały Nr 33/17
Zarządu BS w Szumowie z dnia 27.04.2017 r.
Załącznik do Uchwały Nr 17/2017
Rady Nadzorczej BS w Szumowie z dnia 27.04.2017 r.
Aneks Nr 1
Załącznik do Uchwały Nr 80/17
Zarządu BS w Szumowie z dnia 28.12.2017 r.
Załącznik do Uchwały Nr 41/2017
Rady Nadzorczej BS w Szumowie z dnia 28.12.2017 r.
Aneks Nr 2
Załącznik do Uchwały Nr 43/18
Zarządu BS w Szumowie z dnia 24.05.2018 r.
Załącznik do Uchwały Nr 13/2018
Rady Nadzorczej BS w Szumowie z dnia 24.05.2018 r.*

**Polityka zarządzania ryzykiem płynności
w Banku Spółdzielczym w Szumowie**

Szumowo

Metryka regulacji

Podstawowe dane regulacji:

Właściciel dokumentu	Zarząd Banku
Pełna nazwa dokumentu	Polityka zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczego w Szumowie
Data wydania	
Data obowiązywania	Od 27.04.2017 r.
Uchyła	
Zmienia	Uchwałę Nr 17/2017 Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Szumowie z dnia 27.04.2017 r. Uchwałę Nr 33/17 Zarządu Banku Spółdzielczego w Szumowie z dnia 24.04.2017 r.
Kogo obowiązuje	Wszyscy pracownicy Banku

Osoby zaangażowane:

Sporządzony przez	Agnieszka Jastrząb
Zaakceptowany przez	Zarząd i Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Szumowie
Uzgodniony merytorycznie z:	Zespół zarządzania ryzykami i analiz
Sprawdzony pod względem zgodności	Edyta Radziejewska

Historia zmian:

Data	Rodzaj zmian	Autor	Zatwierdził (osoba/stanowisko)
28.12.2018	Aktualizacja wynikająca ze zmian przepisów o nadzorze makroostrożnościowym	Agnieszka Jastrząb	Prezes Zarządu Edward Lipiński
24.05.2018	Aktualizacja wynikająca z realizacji zaleceń BION oraz zaleceń pokontrolnych Audytu SOZZ	Agnieszka Jastrząb	Prezes Zarządu Edward Lipiński

§1

Polityka płynności zawiera opis działań mających na celu zapewnienie zgodności procedur Banku z zapisami rekomendacji nadzorczych, w tym znowelizowanej Rekomendacji P, Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach „, Rozporządzenia 575/2013 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013r. oraz rozporządzeń delegowanych UE, ze szczególnym uwzględnieniem uchwały 61/2015 UE - w zakresie wiążących Banki norm płynności.

§2

Zasady zarządzania płynnością w Banku są zawarte w Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności, która podlega corocznemu przeglądowi między innymi pod kątem zmian:

1. Przepisów zewnętrznych i wewnętrznych,
2. w strukturze organizacyjnej Banku,
3. w strukturze bilansu,
4. planowanej działalności.

§3

Zatwierdzone przez Zarząd procedury zarządzania ryzykiem płynności zawierają:

1. W zakresie identyfikacji ryzyka zasady:
 - a) określania potrzeb płynnościowych banku i źródeł płynności dostępnych w celu zaspokojenia tych potrzeb w kontekście struktury prawno-organizacyjnej, specyfiki działalności banku, asortymentu produktów;
 - b) struktury bilansu i profili przepływów środków pieniężnych związanych ze zobowiązaniami bilansowymi i pozabilansowymi,
 - c) określania zapotrzebowania na płynność generowanego przez istotne linie biznesowe,
 - d) określania zapotrzebowania na płynność zarówno w normalnych warunkach rynkowych, jak i w warunkach kryzysowych, które mogą dotyczyć wyłącznie banku, całego rynku lub kombinacji tych sytuacji,
 - e) określania pozycji w zakresie ryzyka płynności dla:
 - przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu aktywów i pasywów,
 - źródeł ryzyka nieoczekiwanego zapotrzebowania na płynność i wartości progowych związanych z pozycjami pozabilansowymi,
 - f) dokonywania pomiaru ryzyka płynności wraz z określeniem narzędzi pomiaru ryzyka płynności,
 - g) zarządzania ryzykiem koncentracji płynności, zapewniające dywersyfikację źródeł i okresu finansowania oraz uwzględniające potrzebę dywersyfikacji aktywów płynnych,
2. W zakresie akceptacji oraz ograniczania ryzyka płynności zasady:
 - a. określania spójnej z apetytem na ryzyko banku tolerancji ryzyka płynności,
 - b. uwzględniania ryzyka wynikającego z zasięgu i różnicowania obsługiwanych rynków oraz oferowanych produktów,
 - c. uwzględniania wszelkich prawnych, nadzorczych i operacyjnych ograniczeń w zakresie transferu środków,
 - d. uwzględniania wpływu innych rodzajów ryzyka, w tym ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego i ryzyka reputacji na ryzyko płynności,
 - e. przeprowadzania testów warunków skrajnych badających wpływ zmiany zarówno czynników wewnętrznych, jak i systemowych (oddzielnie, jak i

łącznie) na możliwość utrzymania płynności przez bank, w tym szczegółowe zasady:

- projektowania testów warunków skrajnych,
 - ustalania założeń testów warunków skrajnych,
 - ustalania zakresu testów warunków skrajnych,
 - wykorzystywania rezultatów testów warunków skrajnych,
 - dokonywania przeglądów testów warunków skrajnych,
 - f. opracowywania planów awaryjnych płynności,
 - g. zabezpieczania poprzez utrzymywanie nadwyżki nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, w szczególności określania jej składu, wielkości i zbywalności,
3. w zakresie monitorowania i kontroli ryzyka płynności zasady:
- a. monitorowania i kontroli ekspozycji na ryzyko płynności i zapotrzebowania na finansowanie grupy jako całości oraz na poziomie poszczególnych podmiotów grupy kapitałowej zgodnie z oszacowanym ryzykiem,
 - b. zarządzania swoimi pozycjami i rodzajami ryzyka płynności śróddziennej w celu zapewnienia bieżącego wykonywania przez bank zobowiązań płatniczych i rozliczeniowych – zarówno w warunkach normalnych, jak i w warunkach skrajnych,
 - c. raportowania na temat sytuacji w zakresie ryzyka płynności, w tym raportowania wyników testów warunków skrajnych.

§4

W kolejnych latach planowany jest dalszy wzrost sprzedaży kredytów, depozytów oraz rachunków bieżących. Sprzedaż rachunków oraz depozytów ma na celu przede wszystkim utrzymanie stabilnej bazy depozytowej zgodnie z Uchwałami KNF oraz wymogami Rozporządzenia UE. Zapewnienie stabilnej bazy depozytowej jest jednym z narzędzi realizacji istotnego celu strategicznego Banku, jakim jest zapewnienie płynności.

§5

Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.

§6

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.

§7

Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:

1. płynności,
2. bezpieczeństwa,
3. rentowności.

§8

Na podstawie zmian Rekomendacji „P” Rada Nadzorcza Banku zatwierdza założenia przeprowadzania testów warunków skrajnych, które stanowią załącznik nr 1 do niniejszej Instrukcji.

§9

Bank Spółdzielczy może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający, tj:

1. limit kredytu w rachunku bieżącym,
2. limit lokat płynnościowych,
3. po zawarciu umowy ochrony instytucjonalnej Bank może korzystać w określonych w umowie ochrony sytuacjach z wsparcia z funduszu pomocowego / zabezpieczającego płynność w ramach zawartej umowy.

Szczegółowe plany awaryjne na wypadek zagrożenia płynności są opisane w załącznik nr 2 do niniejszej Instrukcji

§ 10

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych, ludności i budżetu.

§11

Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Przy czym Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności.

§12

Zarządzanie płynnością Banku ma za zadanie utrzymanie poziomu aktywów płynnych:

1. W proporcji minimum 20% aktywów ogółem, zgodnie z zapisami uchwały 386/2008 KNF, która obowiązuje również w okresie przejściowym.
2. W proporcji zapewniających pokrycie środkami stabilnymi odpływów pomniejszych o przyptywy w okresie 30 dni w sytuacji awaryjnej, zgodnie z wchodzącym w życie od 01 stycznia 2014r. Rozporządzeniem 575/2013 UE (LCR).

§13

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. Jednakże w celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.

§14

Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do jednego miesiąca, która wymaga stałej, bieżącej oceny i analizy, tak aby zapewnić odpowiedni poziom rezerwy płynności.

§15

1. Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów oraz odpowiednie kształtowanie struktury posiadanych aktywów i pasywów.
2. Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności, przeprowadza testy warunków skrajnych.

3. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych, określonych w Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności.

W przypadku przekroczenia limitów nadzorczych miar płynności Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy.

§16

W celu dostosowania / utrzymania wskaźników płynności wymaganych przez Rozporządzenie 575/2013 KNF Bank podejmie odpowiednie działania w celu zmiany struktury aktywów i pasywów. Dotychczasowa struktura aktywów Banku jest skutkiem realizacji zapisów Umowy Zrzeszenia, która mówi o tym, że banki spółdzielcze powinny lokować nadwyżki środków ponad własną akcję kredytową w banku zrzeszającym. W celu uzyskania wymaganego poziomu wskaźników płynności (LCR i NSFR) Bank powinien zmienić swoją politykę względem banku zrzeszającego i lokować środki w aktywa o wysokiej jakości i stabilności, określone w załączniku nr III do Rozporządzenia 575/2013 UE.

§17

Podstawowe formy lokowania środków pozostałych po zaspokojeniu potrzeb kredytowych klientów Banku, dostępnych bankom spółdzielczym to:

- Obligacje Skarbu Państwa,
- Bony skarbowe,
- Bony pieniężne,
- Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- Obligacje komercyjne,

Z uwagi na ryzyko wystąpienia straty, brak zespołu wykwalifikowanych pracowników dealing – roomu oraz wskaźniki płynności Bank nie bierze aktualnie pod uwagę inwestycji w Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, obligacje komercyjne czy akcje spółek giełdowych.

§18

W celu osiągnięcia / utrzymania wskaźników płynności wymaganych przez Rozporządzenie 575/2013 UE Bank planuje podjęcie następujących działań:

1. zakup papierów skarbowych, w tym bonów skarbowych, obligacji itp.,

Prognozowany wpływ ww. działań na zmianę rentowności Banku zawiera poniższa tabela:

Przewidywany wpływ działań w zakresie zmiany struktury aktywów na wskaźnik płynności LCR:

L.p.	Wskaźnik	01.01.2015r.	01.01.2016r.	01.01.2017r.	01.01.2018
1	Wskaźnik LCR - wymagany	60%	70%	80%	100%
2	Wskaźnik LCR w Banku	80%	100%	100%	100%

§19

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uwzględniono strukturę i kompetencje wynikające z Regulaminu Organizacyjnego Banku.

<p style="text-align: center;">Uczestnicy procesu zarządzania ryzykiem płynności</p>	<p style="text-align: center;">Zakres odpowiedzialności</p>
<p><u>Rada Nadzorcza</u></p>	<p>Sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka płynności, ze strategią i planem finansowym Banku.</p>
<p><u>Zarząd Banku</u></p>	<p>odpowiada za zorganizowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skutecznego procesu zarządzania ryzykiem płynności poprzez wskazanie osób odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z ryzykiem płynności oraz narzędzi do pomiaru i monitorowania płynności Banku, • wdrożenia strategii zarządzania ryzykiem płynności • kontroluje zarządzanie płynnością bieżącą, • kontroluje przestrzeganie limitów płynnościowych,
<p><u>Zespół zarządzania ryzykami i analiz</u></p>	<p>Opracowuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty strategii i polityki zarządzania ryzykiem płynności, • procedury pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli ryzyka płynności, • propozycje limitów ograniczających ryzyko płynności, podejmuje decyzje w zakresie: • limitów utrzymywanego poziomu gotówki w kasach, • przygotowuje propozycje limitów ograniczających ryzyko płynności, • sporządza raporty dla kierownictwa Banku i Rady Nadzorczej dotyczące ekspozycji Banku na ryzyko płynności, • opracowuje/aktualizuje plan awaryjny utrzymania płynności finansowej Banku.

<p><u>Główny Księgowy</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i monitoruje strukturę bilansu Banku w aspekcie ponoszonego ryzyka płynności oraz kontroluje przestrzeganie przyjętych w tym zakresie norm ostrożnościowych, • uwzględnia w polityce handlowej działania mające na celu zapewnienie stabilnych źródeł finansowania zgodnie z planowanym rozwojem akcji kredytowej,
<p><u>Zespół Finansowo-Księgowy</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • organizuje obrót bonami skarbowymi i pieniężnymi, • obsługuje kredyt techniczny, • składa depozyty oraz lokaty w banku zrzeszającym na zasadach międzybankowego rynku pieniężnego. • obsługa i monitoring rachunków Banku, • dokonywanie rozliczeń transakcji zawieranych przez Bank. • opracowuje, modyfikuje i monitoruje funkcjonowanie produktów bankowych.
<p><u>Audyt wewnętrzny</u> <u>przeprowadzany przez</u> <u>Spółdzielnie SOZ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • opiniuje system zarządzania Bankiem, w tym skuteczność zarządzania ryzykiem płynności w działalności Banku, • przeprowadza czynności audytowe w komórkach organizacyjnych Banku uczestniczących w procesie zarządzania płynnością, w celu dokonania oceny zgodności działania kontrolowanych komórek z obowiązującymi regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi, • przeprowadza kontrole analityczne metodyki i procesu zarządzania ryzykiem płynności, dokonuje oceny zgodności realizacji procesu zarządzania ryzykiem płynności z przepisami wewnętrznymi Banku.

1. Niniejsza Polityka podlega okresowym przeglądom, zgodnie z zapisami Instrukcji sporządzania informacji zarządczej.
2. Polityka zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Szumowie oraz jej zmiany wchodzi w życie z dniem podjęcia uchwały

Testy warunków skrajnych

Zakres przeprowadzania testów warunków skrajnych w Banku jest współmierny do charakteru, rozmiaru i skali działalności banku, złożoności modelu biznesowego oraz profilu ryzyka.

Testy warunków skrajnych (ich założenia i scenariusze) podlegają przeglądowi co najmniej raz w roku, a w przypadku istotnej zmiany warunków rynkowych, lub skali prowadzonej działalności częściej.

Testy warunków skrajnych badających wpływ zmiany zarówno czynników wewnętrznych, jak i systemowych (oddzielnie, jak i łącznie) na możliwość utrzymania płynności przez Bank, sporządza się według poniższych zasad:

- 1) Opracowanie testów warunków skrajnych:
 - a) opracowanie testu warunków skrajnych polega na określeniu głównych cech jakie ma spełniać,
 - b) w procesie opracowywania testów warunków skrajnych uwzględnia się możliwe interakcje pomiędzy rodzajami ryzyk,
- 2) Ustalania założeń testów warunków skrajnych:
 - a) ustalenie założeń testu polega na określeniu konserwatywnych i rygorystycznych założeń, które mimo tego, że nie wystąpiły nigdy w Banku mogą mieć miejsce,
 - a) przy ustalaniu założeń winno się kierować tym, aby rzetelnie przedstawiały mogące się pojawić zagrożenia bez względu na bieżącą sytuację płynnościową Banku,
- 3) Ustalania zakresu testów warunków skrajnych:
 - a) określenie wykazu testów, oraz zakresu ich sporządzania obrazujących sytuacje skrajne dla wielu aspektów mogących mieć wpływ na sytuację płynnościową Banku,
- 4) Wykorzystywania rezultatów testów warunków skrajnych:
 - a) wyniki testów warunków skrajnych winny być szczegółowo omówione i analizowane przez Zespół zarządzania ryzykami i analiz, Zarząd Banku jak również o ich rezultatach winna być informowana Rada Nadzorcza,
 - b) rezultaty testów warunków skrajnych winny być brane pod uwagę przy ustalaniu i weryfikacji tzw. apetytu na ryzyko poprzez odpowiednie kształtowanie limitów ostrożnościowych ustalonych w Banku,
 - c) bardzo wnikliwie winny być analizowane przyczyny niespełniania przez Bank założeń ustalonych w testach,
 - d) wyniki testów warunków skrajnych winny być wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem, a w szczególności w ramach awaryjnych planów płynności oraz w procesie planowania strategicznego banku.
- 5) Dokonywania przeglądów testów warunków skrajnych:

- a) przegląd i aktualizacja zarówno cech testu jak i jego założeń winna być dokonywana przynajmniej raz w roku i powinna obejmować przegląd trafności założeń, wyników testów pod kontem przestrzegania przyjętych limitów – założeń minimalnych,
- b) szczególnie ważne jest dokonywanie analizy przekroczeń założeń minimalnych testów. Należy wówczas poddać ocenie trafność i rygorystyczność przyjętych założeń.
- c) przegląd ma również na celu dostosowanie założeń testów warunków skrajnych do zmian warunków zachodzących zarówno wewnątrz Banku (znaczna zmiana skali prowadzonej działalności i skali ryzyka), jak i zewnętrznych.

Bank sporządza poniższe testy warunków skrajnych w okresach kwartalnych.

Test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank współczynnika LCR w warunkach zmniejszenia bazy depozytowej o 20%

1. Do przeprowadzania testów warunków skrajnych Bank zakłada spadek wartości posiadanej na dzień analizy bazy depozytowej o 20 % przy założeniu równomiernego obniżenia aktywów płynnych (kwoty ulokowanej w bony pieniężne NBP) oraz lokat złożonych w Banku Zrzeszającym o kwotę spadku bazy.
2. Bank dokonuje analizy wpływu sytuacji szokowej na poziom osiągniętego wskaźnika LCR oraz nadwyżki płynności.
3. Spadek wskaźnika, o którym mowa w ust. 2 przy założeniu zaistnienia sytuacji szokowej poniżej wymaganego minimum tworzy konieczność wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności obliczany zgodnie z zasadami opisanymi w „Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej w BS w Szumowie”
4. Bank dokonuje analizy wysokości nadwyżki płynności w sytuacji szokowej oraz na jak długo będzie w stanie wywiązywać się z bieżącej obsługi klientów przy założeniu dwukrotnego wzrostu wypływów kasowych w dwóch wariantach:
 - a. Bez względu na wysokość wskaźnika LCR
 - b. Z uwzględnieniem wskaźnika LCR na poziomie 1

Odwrócony test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank minimalnego poziomu wskaźnika LCR i nadwyżki płynności

1. Do przeprowadzania odwróconego testu warunków skrajnych Bank wykorzystuje relację posiadanej na datę analiz wartości nadwyżki płynności w stosunku do posiadanej bazy depozytowej.
 1. Bank zakłada utrzymanie wskaźnika LCR na minimalnym poziomie 1
 2. Wynikiem testu jest obliczenie wartości spadku bazy depozytowej w założonej sytuacji oraz wielkość nadwyżki płynności

3. Bank dokonuje analizy wysokości nadwyżki płynności w sytuacji szokowej oraz na jak długo będzie w stanie wywiązywać się z bieżącej obsługi klientów.

Odwrócony test warunków skrajnych obrazujący stopień zabezpieczenia zobowiązań Banku

1. Do przeprowadzania odwróconego testu warunków skrajnych obrazującego stopień zabezpieczenia zobowiązań Banku wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku, oraz inne źródła finansowania.
2. Bank dokonuje testu polegającego na obliczeniu wartości procentowej zobowiązań bieżących i terminowych ogółem, lub wartości procentowej zobowiązań bieżących, które zostaną pokryte posiadanymi środkami, jak i możliwościami refinansowania odpływu zobowiązań.

Test warunków skrajnych obrazujący wystąpienie nadwyżki lub niedoboru środków w przypadku spadku depozytów ogółem o 20%

1. Do przeprowadzania testu warunków skrajnych obrazującego wystąpienie nadwyżki lub niedoboru środków wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku, oraz inne źródła finansowania, przy założeniu spadku depozytów ogółem 20 %.
2. W skład możliwych do pozyskania środków zaliczamy:
 - a) środki pieniężne w kasach Banku,
 - b) środki na rachunkach w Banku Zrzeszającym,
 - c) posiadane lokaty terminowe w podmiotach finansowych (bez zablokowanych),
 - d) posiadane papiery wartościowe łatwo zbywalne (bez zablokowanych),
 - e) niewykorzystany debet lub kredyt w rachunku bieżącym,
 - f) limit zaangażowania w Banku przyznany przez Bank Zrzeszający.
3. Bank dokonuje symulacji odpływu depozytów ogółem o 20 % i możliwości pozyskania środków poprzez upłynnienie posiadanych aktywów, czy też zaciągnięcie zobowiązań od podmiotów finansowych.
4. Na podstawie testu dokonuje się analizy nadwyżki, czy też niedoboru środków. Nadwyżka środków świadczy o możliwości zrefinansowania odpływu depozytów o zakładaną wartość procentową. Niedobór środków może oznaczać pojawienie się problemów płynnościowych przy założonym odpływie depozytów.

Test warunków skrajnych obrazujący maksymalny okres obsługi klientów Banku w przypadku różnej dynamiki wypływów środków

1. Do przeprowadzania testu warunków skrajnych obrazującego maksymalny okres obsługi klientów Banku wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku, oraz inne źródła finansowania.
2. Przyjmuje się następujące założenia:
 - a) jako wypływy środków traktuje się:
 - wypływy gotówkowe z kas Banku stanowiące wartość dwukrotnych średnich wpływów gotówkowych z rachunków i lokat na przestrzeni 3 miesięcy
 - wypływy bezgotówkowe obciążające rachunek bieżący Banku w kwocie stanowiącej dwukrotne średnie obciążenia rozliczonych przez Bank Zrzeszający na przestrzeni 3 miesięcy.
3. Wynikiem testu jest obliczenie w liczbie dniach okresu obsługi klientów Banku przy różnej dynamice wypływu środków.

Bank dokonuje testów warunków skrajnych – scenariuszowych polegających na zmianach struktury aktywów i pasywów, które mogą ulec zmianie w przypadku zmiany sytuacji na rynkach finansowych, zmiany otoczenia w którym Bank funkcjonuje, wpływu konkurencji, oraz zmian kształtowania się pozycji aktywów i pasywów.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego

1. Do przeprowadzania testu warunków skrajnych Bank wykorzystuje urealnione zestawienie płynności.
2. Bank dokonuje symulacji pogorszenia się jakości kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją o 20 % i przekwalifikowania ich do klasy należności zagrożonych. Na podstawie testu dokonuje się analizy zmiany skumulowanych wskaźników płynności wg stanu rzeczywistego, oraz po założeniu testu warunków skrajnych. Wyniki testu porównywane są z minimalnymi limitami wewnętrznymi wskaźników płynności ustalonymi przez Bank.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego, oraz zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego

1. Do przeprowadzania testu warunków skrajnych Bank wykorzystuje urealnione zestawienie płynności.
2. Bank dokonuje symulacji pogorszenia się jakości kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją o 20 % i przekwalifikowania ich do klasy należności zagrożonych, oraz jednocześnie wzrost należności z tytułu kredytów i pożyczek o 10 %. Na podstawie testu dokonuje się analizy zmiany skumulowanych wskaźników płynności wg stanu rzeczywistego, oraz po założeniu testu warunków skrajnych. Wyniki testu porównywane są z minimalnymi limitami wewnętrznymi wskaźników płynności ustalonymi przez Bank.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego, zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego, oraz spadku depozytów terminowych

1. Do przeprowadzania testu warunków skrajnych Bank wykorzystuje urealnione zestawienie płynności.
2. Bank dokonuje symulacji pogorszenia się jakości kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją o 20 % i przekwalifikowania ich do klasy należności zagrożonych, wzrost należności z tytułu kredytów i pożyczek o 10 %, oraz jednocześnie spadek depozytów terminowych o 10 %. Na podstawie testu dokonuje się analizy zmiany skumulowanych wskaźników płynności wg stanu rzeczywistego, oraz po założeniu testu warunków skrajnych. Wyniki testu porównywane są z minimalnymi limitami wewnętrznymi wskaźników płynności ustalonymi przez Bank.

Test kształtowania się wskaźników płynności przy zastosowaniu prognoz kształtowania się aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych w oparciu o zatwierdzony w Banku plan finansowy

1. Do przeprowadzania testu Bank wykorzystuje urealnione zestawienie płynności, oraz plan operacyjny z planem finansowym na przyszły rok.
2. Bank dokonuje symulacji kształtowania się wskaźników płynności w oparciu o prognozy i szacunki zawarte w planie. Wyniki testu porównywane są z minimalnymi limitami wewnętrznymi wskaźników płynności ustalonymi przez Bank.

Test warunków skrajnych obrazujący wpływ zwiększonych wpływów środków z rachunków bieżących obsługiwanych przez elektroniczne kanały dostępu na nadwyżkę płynności, wskaźnik LCR oraz nadzorcze miary płynności Banku.

1. Do przeprowadzenia testu warunków skrajnych obrazującego wpływ zwiększonych wpływów środków z rachunków bieżących obsługiwanych przez elektroniczne kanały dostępu na nadwyżkę płynności, wskaźnik LCR oraz nadzorcze miary płynności Banku przyjmuje się następujące założenia :
 - a) jako wpływy środków traktuje się średnie z okresu 12 miesięcy wpływy dzienne poprzez elektroniczne kanały dostępu zwiększone o 20 % w ciągu kolejnych 30 dni.
 - b) Brak wpływów na rachunki bieżące obsługiwane poprzez elektroniczne kanały dostępu.
2. Wynikiem testu jest obliczenie wielkości nadwyżki płynności, wskaźnika LCR oraz nadzorczych miar płynności.

Test warunków skrajnych obrazujący wpływ zwiększonych wpływów środków z rachunków bieżących oraz lokat terminowych na nadwyżkę płynności, wskaźnik LCR

1. Do przeprowadzenia testu warunków skrajnych obrazującego wpływ zwiększonych wpływów środków z rachunków bieżących oraz lokat terminowych na nadwyżkę płynności, wskaźnik LCR Banku przyjmuje się następujące założenia :

- a) jako wypływy środków z rachunków bieżących traktuje się średnie z okresu 12 miesięcy wypływy dzienne poprzez wszystkie kanały dostępu zwiększone o 20 % w ciągu kolejnych 30 dni.
 - b) Spadek depozytów terminowych o 20%
2. Wynikiem testu jest obliczenie wielkości nadwyżki płynności, wskaźnika LCR

Plany awaryjne

Plany awaryjne określają różne sytuacje kryzysowe mogące wystąpić w działalności Banku, harmonogramy działań, procedury postępowania, system informacji dla kierownictwa, oraz komórki/stanowiska odpowiedzialne za wdrożenie planu awaryjnego.

I. Plan awaryjny w przypadku utraty możliwości regulowania zobowiązań Banku z rachunku bieżącego w dniu operacyjnym

Lp.	Działania	Podmiot odpowiedzialny
1.	W przypadku obniżenia się stanu środków na rachunku bieżącym do poziomu, w którym może dojść do braku możliwości realizowania bieżących zobowiązań Banku przystępuje się do realizacji planu awaryjnego.	Główny Księgowy
2.	Działania polegają na: a) ustaleniu dokładnej wysokości niedoboru środków na rachunku bieżącym Banku, b) uzgodnieniu z Dyrektorami jednostek organizacyjnych Banku możliwości odprowadzenia środków pieniężnych pozostających w kasach Banku, z uwzględnieniem kalkulacji kosztów z tym związanych, c) ustaleniu niedoboru środków na rachunku bieżącym Banku, z uwzględnieniem wartości środków pieniężnych z kas Banku, dodatkowo odprowadzonych na rachunek bieżący, d) w przypadku stwierdzenia dalszego niedoboru środków na rachunku bieżącym Banku, ustalenia transakcji depozytowej na depozyt z bankiem, z którym podpisano umowę lub porozumienie, e) analizie sytuacji na rynkach, na których istnieje możliwość rentownej sprzedaży posiadanych aktywów i sporządzenia zestawienia aktywów wyznaczonych do sprzedaży, z uwzględnieniem ich wartości, kosztów operacji i wartości po pomniejszeniu o koszty operacji,	Główny Księgowy
3.	Przyjmuje się następującą kolejność działań awaryjnych: a) obniżenie stanu środków pieniężnych w kasach,	Główny Księgowy po konsultacji z Zarządem Banku

	b) pozyskanie depozytu, zerwanie lokaty terminowej, upłynnienie papierów wartościowych (w zależności od możliwości zawarcia transakcji i kosztu transakcji).	
4.	Po uzyskaniu akceptacji zostają przeprowadzane transakcje mające na celu usunięcie braku płynności w dniu operacyjnym.	Główny Księgowy
5.	Przypadek wystąpienia braku płynności, z wyjaśnieniem jego przyczyn, kosztami przeprowadzonych działań winien znaleźć się w raporcie z bieżącego zarządzania płynnością za dany miesiąc.	Główny Księgowy

II. Plan awaryjny w przypadku przejściowej utraty płynności (w okresie do 3 miesięcy)

Lp.	Działania	Podmiot odpowiedzialny
A Obecnie		
1.	Comiesięczna analiza i prognoza ryzyka płynności, ustalenie ewentualnego niedoboru środków w oparciu o materiały własne oraz pozyskane, uwzględniająca następujące elementy: <ul style="list-style-type: none"> a. analiza kształtowania się współczynników nadzorczych miar płynności, b. dogłębna analiza zapadalności aktywów i wymagalności pasywów z uwzględnieniem zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych, c. analiza pozostałych raportów zgodnie z systemem informacji przekazywanych dla kierownictwa Banku, d. sezonowość spadku i wzrostu poziomu depozytów, oraz kredytów, e. niewykorzystana zdolność Banku do zaciągania depozytów i pożyczek od podmiotów finansowych. 	Główny Księgowy Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	Ocena współpracy z klientami/kontrahentami/Bankiem Zrzeszającym (dokonywana w zależności od zmiany struktury bilansu, skali prowadzonej działalności i warunków rynkowych): <ul style="list-style-type: none"> a) wyniki testowania linii kredytowych i innych źródeł finansowania, b) wykaz strategicznych klientów/kontrahentów, uważanych za najbardziej skłonnych do wycofania się ze współpracy z Bankiem lub ograniczenia rozmiarów tej współpracy (ocena na podstawie ścisłych kontaktów kadry kierowniczej z największymi deponentami w warunkach niezakłóconej działalności i w okresach przejściowych trudności), c) klasyfikacja kredytobiorców i innych klientów według wagi, jaką Bank przypisuje współpracy z nimi, pozwalająca określić tych klientów, z których Bank w razie konieczności zrezygnuje na kolejnych etapach rozwoju kryzysu, d) ocena koniecznych zmian struktury bilansu przy założeniu różnych scenariuszy kryzysowych (najbardziej prawdopodobny, pesymistyczny), niezbędnych do zneutralizowania ryzyka, 	Zarząd Banku

	<ul style="list-style-type: none"> e) ocena potencjalnych strat w wyniku powstania nieoczekiwanych problemów finansowych lub operacyjnych, f) ocena okresu wytrzymałości Banku (okresu, w którym Bank będzie mógł kontynuować działanie w przypadku kryzysu płynności), uwzględniająca tempo utraty depozytów, zakres odnawiania zapadalnych aktywów, g) ocena kontaktów z prasą i opinią publiczną, których celem jest uniknięcie rozpowszechnienia szkodliwych pogłosek, mogących wywołać paniczną reakcję wśród deponentów i inwestorów. 	
B W momencie zidentyfikowania niekorzystnych zjawisk (pierwszych objawów)		
1.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Symptomy wystąpienia sytuacji przejściowej utraty płynności wynikają z przekroczenia limitów ostrożnościowych określonych w „Polityce zarządzania ryzykiem płynności”. 2. W przypadku przekroczenia obowiązujących limitów – powyżej 10% do 30 % dopuszczalnego limitu ostrożnościowego są podejmowane działania określone w niniejszym planie awaryjnym. 3. Szczególnymi przesłankami dotyczącymi przejściowej utraty płynności są przekroczenia dopuszczalnych limitów ostrożnościowych dotyczących wskaźników płynności tj. wskaźnika LCR, przy czym w przypadku przekroczenia limitów ostrożnościowych dotyczących norm ostrożnościowych określonych przepisami obowiązującego prawa, winny być podejmowane działania zmierzające do powrotu współczynników powyżej określonych limitów minimalnych. 	<p style="text-align: center;">Zespół zarządzania ryzykami i analiz</p> <p style="text-align: center;">Zarząd Banku</p>
2.	<p>Zwiększenie częstotliwości oceny sytuacji w oparciu o materiały własne oraz pozyskiwane z innych komórek i jednostek organizacyjnych Banku mające na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) sporządzenie prognozę przepływów pieniężnych oraz zestawienia zapadalności aktywów i wymagalności pasywów z uwzględnieniem zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych na okres wystąpienia ryzyka braku płynności płatniczej, z uwzględnieniem potencjalnego niedoboru środków pieniężnych, b) wykonanie analizy sytuacji na rynkach finansowych, na których prowadzona jest działalność, c) przedstawienie propozycji usunięcia braku płynności w formie zestawienia aktywów wyznaczonych do sprzedaży, z podaniem terminów i ich wartości, kosztów operacji i wartości po pomniejszeniu o koszty operacji, oraz pasywów możliwych do pozyskania wraz z wymaganymi wielkościami i rodzajami ewentualnego zabezpieczenia i warunki, w których Bank mógłby z tych środków korzystać, d) przeprowadzenie po zaakceptowaniu przez Zarząd Banku/Członka Zarządu transakcji według kolejności przyjętej w zestawieniu. Wszelkie transakcje mające na celu pozyskanie środków, lub 	<p style="text-align: center;">Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz</p>

	upłynnienia aktywów wymagają akceptacji Zarządu Banku/ Członka Zarządu.	
3.	Zwiększenie płynności bieżącej Banku na okres nasilenia niekorzystnych zjawisk: a) angażowanie wolnych środków w płynne instrumenty zapadające w krótkim okresie czasu, najdalej przed terminem nasilenia zagrożenia, b) pozyskanie depozytu i/lub zaciągnięcie kredytu od podmiotów finansowych na okres wykraczający poza okres przewidywanego zagrożenia. c) pozyskanie środków z rachunku Depozytu Obowiązkowego po poprzedniej pozytywnej decyzji Zarządu Spółdzielni SOZ d) pozyskanie lokaty lub pożyczki płynnościowej od Banku Zrzeszającego	Główny Księgowy
4.	Zwiększenie wpływu i ograniczenie wypływu środków: a) pozyskanie dodatkowych środków, przede wszystkim zobowiązań długoterminowych poprzez: - stworzenie korzystnej oferty depozytowej, w tym wprowadzenie promocyjnych produktów depozytowych, - pozyskanie nowych deponentów. b) analiza ewentualnego podwyższenia stawek oprocentowania depozytów, zwłaszcza z terminem wymagalności po okresie zwiększonego zagrożenia, zmiany w tabeli opłat i prowizji skłaniające do otwierania rachunków depozytowych; c) wzrost funduszy własnych poprzez zwiększenie udziałów, zaciągnięcie pożyczki podporządkowanej z Banku Zrzeszającego, emisję obligacji.	Zarząd Banku
5.	Ograniczenie rozmiarów akcji kredytowej: a) zaostrzenie wymogów stawianych kredytobiorcom, zwłaszcza nie posiadającym rachunków w Banku (selekcja wniosków kredytowych), b) przesunięcie terminów wypłat transz kredytowych w rozpatrywanych wnioskach kredytowych, c) zmniejszenie przyznawanych limitów kredytowych (ograniczenie zobowiązań pozabilansowych), d) wprowadzenie limitowania wypłat kredytów, e) podwyższenie stóp procentowych nowo udzielanych kredytów	Zarząd Banku

III. Plan awaryjny w przypadku strukturalnej utraty płynności (w okresie powyżej 3 miesięcy)

W przypadku wyczerpania się działań określonych w planie awaryjnym w przypadku przejściowej utraty płynności przystępuje się do następujących działań.

Lp.	Działania	Podmiot odpowiedzialny
1.	1. Symptomy wystąpienia sytuacji strukturalnej utraty płynności	

	wynikają z przekroczenia limitów ostrożnościowych określonych w „Polityce zarządzania ryzykiem płynności”.	Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	W przypadku przekroczenia obowiązujących limitów – powyżej 30% dopuszczalnego limitu ostrożnościowego są podejmowane działania określone w niniejszym planie awaryjnym.	Zarząd Banku
2.	Sporządzenie prognozy zapadalności aktywów i wymagalności pasywów z uwzględnieniem zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych, oraz prognozę przepływów pieniężnych na okres wystąpienia ryzyka braku płynności, a także kompleksowy plan awaryjny usunięcia ryzyka utraty płynności. Plan po zaopiniowaniu przez zarządzania ryzykami i analiz oraz Zarząd Banku jest wdrażany w celu usunięcia ryzyka utraty płynności.	Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz
3.	Przy sporządzaniu planu awaryjnego o którym mowa w punkcie 1, należy uwzględnić podejmowanie następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> a) ograniczenie inwestycji, wydatków związanych z gospodarką własną, b) ograniczenie wypływu i zwiększenie wpływu środków pieniężnych, c) ograniczenie wypłat tylko do określonej kwoty, d) obniżenie (do likwidacji włącznie) prowizji za dokonywanie wpłat gotówkowych, e) ograniczenie lub wstrzymanie udzielania nowych kredytów, f) wydłużenie w nowych umowach depozytowych czasu oczekiwania na podjęcie środków pieniężnych w przypadku chęci wycofania depozytu terminowego przed zadeklarowanym terminem oraz obniżenie kwoty depozytu, dla którego obowiązuje zapis o obowiązku zgłoszenia z wyprzedzeniem chęci likwidacji, g) wprowadzenie w umowach zapisu ograniczającego natychmiastową likwidację (wycofanie przed terminem) największych depozytów, przewidującego obowiązek zgłoszenia chęci wycofania środków na kilka dni przed (np.2-3 dni), h) sprzedaż aktywów, w tym aktywów, których Bank nie odstąpiłby w normalnych warunkach: <ul style="list-style-type: none"> - sprzedaż posiadanych papierów wartościowych, kredytów lub innych wierzytelności, - sprzedaż majątku ruchomego, a następnie nieruchomości 	

IV. Zasady sprzedaży aktywów i przebudowy struktury bilansu przy różnych scenariuszach sytuacji kryzysowych

W przypadku utraty możliwości regulowania zobowiązań Banku z rachunku bieżącego w dniu operacyjnym

	<p>W sytuacji braku możliwości regulowania zobowiązań Banku w dniu operacyjnym Bank nie podejmuje działań związanych ze sprzedażą posiadanych aktywów. Działania polegają na pozyskaniu depozytu terminowego z Banku Zrzeszającego w kwocie i okresie zapewniającym bezproblemową realizację zobowiązań Banku.</p>	<p>Główny Księgowy Zarząd Banku</p>
<p>Potencjalny brak możliwości regulowania zobowiązań Banku w przypadku przejściowej utraty płynności (w okresie do 3 miesięcy)</p>		
<p>1.</p>	<p>Działania polegają na:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) maksymalnym skróceniu terminów zapadalności posiadanych lokat terminowych, b) rozważeniu zerwania przed terminem zapadalności posiadanych lokat terminowych, czy też pozyskania depozytów terminowych z Banku Zrzeszającego, c) sprzedaż na rynku wtórnym posiadanych papierów wartościowych, d) pozyskanie dodatkowych środków, przede wszystkim zobowiązań długoterminowych: <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie korzystnej oferty depozytowej, w tym wprowadzenie promocyjnych produktów depozytowych, - rozważenie podwyższenia stawek oprocentowania depozytów, zwłaszcza z dłuższymi terminami wymagalności, zmiany w tabeli opłat i prowizji skłaniające do otwierania rachunków depozytowych, e) rozważenie ograniczenia akcji kredytowej poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - zaostrzenie wymogów stawianych kredytobiorcom, zwłaszcza nie posiadającym rachunków w Banku (selekcja wniosków kredytowych); - przesunięcie terminów wypłat transz kredytowych w rozpatrywanych wnioskach kredytowych; - zmniejszenie przyznawanych limitów kredytowych (ograniczenie zobowiązań pozabilansowych); - wprowadzenie limitowania wypłat kredytów <p>Powyższe działania dotyczące przebudowy struktury bilansu będą podejmowane na podstawie analizy rachunku ekonomicznego wynikającego z planowanych działań oraz sytuacji płynnościowej Banku.</p> 	<p>Główny Księgowy Zarząd Banku</p>
<p>Potencjalny brak możliwości regulowania zobowiązań Banku w przypadku strukturalnej utraty płynności (w okresie powyżej 3 miesięcy)</p>		
	<p>W przypadku wyczerpania się działań dotyczących przebudowy struktury bilansu określonych w powyższych działaniach (braku możliwości regulowania zobowiązań Banku w przypadku przejściowej utraty płynności (w okresie do 3 miesięcy)) przystępuje się do następujących działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) wstrzymanie wypłat kredytów oraz udzielania zobowiązań pozabilansowych, b) sprzedaż części portfela kredytowego, pozwalającą do unormowania sytuacji płynnościowej Banku, c) sprzedaż majątku ruchomego, a następnie nieruchomości 	<p>Zarząd Banku</p>

Każde z powyższych działań w różnych sytuacjach kryzysowych pociąga za sobą zmiany struktury zarówno aktywów jak i bilansu Banku. Działania te prowadzą do zwiększenia aktywów płynnych (przy jednoczesnym spadku aktywów o mniejszej płynności – dłuższych terminach zapadalności), oraz wydłużania terminów wymagalności posiadanych źródeł finansowania działalności Banku. Dzięki powyższym działaniom zobowiązania Banku będą w pełni realizowane.

V. Plan awaryjny w przypadku kryzysu płynności całego systemu bankowego

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A Obecnie		
1.	Analiza sytuacji makroekonomicznej i politycznej kraju, kształtowania się wartości waluty polskiej w stosunku do innych walut wymiennalnych, obserwacja sytuacji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.	Główny Księgowy/ Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	Na posiedzeniach Zespołu zarządzania Ryzykami, oraz Zarządu Banku analiza sytuacji makroekonomicznej i politycznej kraju.	Zarząd Banku,
B W momencie zidentyfikowania zjawiska kryzysu płynności w całym systemie bankowym		
1.	Zasilenie kas oraz skarbcza Banku środkami pieniężnymi do maksymalnego dopuszczalnego poziomu.	Główny Księgowy
2.	Zwiększenie płynności bieżącej Banku.	Główny Księgowy
3.	Ustalenie spodziewanego niedoboru środków pieniężnych, uwzględniającego najbardziej niekorzystny scenariusz - masowe wycofywanie środków przez deponentów, Ocena możliwości zabezpieczenia wypłacalności w najbliższych dniach oraz w dłuższym okresie czasu.	Główny Księgowy
4.	Przekazanie informacji uspokajających klientów Banku w środkach masowego przekazu, które obejmują swoim zasięgiem obszar działalności Banku.	Prezes Zarządu
5.	Kampania informacyjna skierowana do opinii publicznej (w tym klientów Banku), obejmująca następujące działania: a) bieżące informowanie mediów o sytuacji poprzez informacyjny serwis internetowy Banku, b) przekazanie komunikatów prasowych dotyczących przygotowania Banku do zaistniałej sytuacji, c) przekazanie klientom listu informacyjnego,	Prezes Zarządu
6.	Prowadzenie instruktażu dla pracowników obsługujących klientów, podniesienie poziomu świadomości o zagrożeniu wśród pracowników.	Główny Księgowy

7.	Podjęcie działań zmierzających do zwiększenie wpływu i ograniczenie wpływu środków pieniężnych.	Zarząd Banku
8.	W sytuacji znacznego wzrostu wypłat gotówkowych bez możliwości zasilenia się Banku w środki pieniężne wprowadzenie limitowania wypłat gotówkowych.	Zarząd Banku

VI. Plan awaryjny w przypadku kryzysu płynności wewnątrz banku i kryzysu płynności w systemie bankowym

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A Obecnie		
1.	Analiza sytuacji makroekonomicznej i politycznej kraju, kształtowania się wartości waluty polskiej w stosunku do innych walut wymienialnych, obserwacja sytuacji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.	Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	Na posiedzeniach Zarządu Banku analiza sytuacji makroekonomicznej i politycznej kraju.	Zarząd Banku
B W momencie zidentyfikowania zjawiska kryzysu wewnątrz banku i kryzysu płynności w systemie bankowym		
1.	Zasilenie kas, oraz skarbcza Banku środkami pieniężnymi do maksymalnego dopuszczalnego poziomu.	Główny Księgowy
2.	Zwiększenie płynności bieżącej Banku.	Główny Księgowy
3.	Ustalenie spodziewanego niedoboru środków pieniężnych, uwzględniającego najbardziej niekorzystny scenariusz - masowe wycofywanie środków przez deponentów, Ocena możliwości zabezpieczenia wypłacalności w najbliższych dniach oraz w dłuższym okresie czasu.	Główny Księgowy/ Zespół zarządzania ryzykami i analiz
4.	Przekazanie informacji uspokajających klientów Banku w środkach masowego przekazu, które obejmują swoim zasięgiem obszar działalności Banku.	Zarząd Banku
5.	Kampania informacyjna skierowana do opinii publicznej (w tym klientów Banku), obejmująca następujące działania: d) bieżące informowanie mediów o sytuacji poprzez informacyjny serwis internetowy Banku, e) przekazanie komunikatów prasowych dotyczących przygotowania Banku do zaistniałej sytuacji, f) przekazanie klientom listu informacyjnego,	Zarząd Banku

	g) zobowiązanie pracowników do wywieszenia informacji, wyjaśniającej powstałą sytuację i zasady obsługi klientów do czasu poprawy zaistniałej sytuacji.	
6.	Prowadzenie instruktażu dla pracowników obsługujących klientów, podniesienie poziomu świadomości o zagrożeniu wśród pracowników.	Zarząd Banku
7.	Podjęcie działań zmierzających do zwiększenie wpływu i ograniczenie wpływu środków pieniężnych.	Zarząd Banku
8.	W sytuacji znacznego wzrostu wypłat gotówkowych bez możliwości zasilenia się Banku w środki pieniężne wprowadzenie limitowania wypłat gotówkowych.	Zarząd Banku

VIII. Plan awaryjny w przypadku niedotrzymywania poziomu wewnętrznych limitów ostrożnościowych.

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A Obecnie		
1.	Analiza kształtowania się wskaźników obrazujących sytuację płynnościową Banku oraz przestrzegania ustalonych wewnętrznych limitów ostrożnościowych.	Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	Na comiesięcznych posiedzeniach Zespołu Zarządzania Ryzykami i Analiz oraz Zarządu Banku analiza poziomu uzyskiwanych wskaźników w odniesieniu do ustalonych limitów wewnętrznych, a także ich trendu kształtowania się na podstawie analizy wykresowej.	Zarząd Banku,
B W momencie zidentyfikowania przekroczenia poziomu wewnętrznych limitów ostrożnościowych dotyczących ryzyka płynności		
1.	Analiza przyczyn oraz skutków dla sytuacji płynnościowej Banku wystąpienia przekroczenia poziomu wewnętrznych limitów ostrożnościowych. Określenie szacunkowego okresu występowania przekroczeń oraz propozycje działań zmierzających do zachowania ustalonych limitów.	Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz
2.	Na posiedzeniach Zespołu Zarządzania Ryzykami i Analiz oraz Zarządu Banku podejmuje się działania zmierzające do przywrócenia poziomu wskaźników obrazujących sytuację płynnościową Banku powyżej/poniżej ustalonych limitów ostrożnościowych, a w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - skrócenie terminów zapadalności posiadanych lokat terminowych zdeponowanych w podmiotach finansowych, - wprowadzenie nowych produktów depozytowych w celu zwiększenia poziomu depozytów Banku, 	Zarząd Banku,

	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie długoterminowych produktów depozytowych o podwyższonej stabilności, mające na celu podniesienie wskaźników osadu (zmniejszenie depozytów niestabilnych); - pozyskanie depozytów długoterminowych od podmiotów finansowych; - zaciągnięcie kredytu w rachunku bieżącym Banku z Bankiem Zrzeszającym, limitu operacyjnego, czy też innego zobowiązania pozabilansowego otrzymanego który poprawi kształtowanie się wskaźników płynnościowych, - ograniczenie akcji kredytowej, - sprzedaż części portfela kredytowego, - ograniczenie wydatków inwestycyjnych powodujących zwiększenie stanu posiadanych aktywów trwałych, - zwiększenie poziomu funduszy własnych Banku – pozyskanie pożyczki podporządkowanej, emisja obligacji z możliwością zaliczenia ich do funduszy własnych. <p>Wprowadzenie odpowiednich działań jest uzależnione od okresu występowania przekroczeń (przekroczenia mogą występować na skutek sezonowego, krótkoterminowego pogorszenia wskaźników płynnościowych wynikających z normalnej działalności Banku) jak również od rodzaju wskaźnika, który nie spełnia ustalonych limitów wewnętrznych.</p>	
--	---	--

IX. Plan awaryjny na wypadek utraty płynności wskutek pojawienia się w środkach masowego przekazu niekorzystnych informacji o Banku

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
1.	Ustalenie, czy informacja jest prawdziwa: <ul style="list-style-type: none"> - Jeśli tak – ustalenie przyczyn zaistniałej sytuacji, określenie terminu jej poprawy, skutków finansowych; Informacja dla Zarządu, - Jeśli nie – opracowanie rzetelnej i wiarygodnej informacji o stanie faktycznym. 	Zarząd Banku
2.	Przekazanie informacji i wyjaśnień w środkach masowego przekazu, zawierająca stosownie do sytuacji: <ul style="list-style-type: none"> a) informacje dotyczące sytuacji finansowo - ekonomicznej, płynnościowej Banku, b) informacje o normalnym funkcjonowaniu organów statutowych Banku, 	Zarząd Banku
3.	Opracowanie informacji prostującej / wyjaśniającej, w tym o podjętych działaniach.	Zarząd Banku

4.	Ustalenie spodziewanego niedoboru środków, uwzględniającego najbardziej niekorzystny scenariusz - masowe wycofywanie środków przez deponentów, Ocena możliwości zabezpieczenia wypłacalności w najbliższych dniach oraz w dłuższym okresie czasu: projekcja płynności dla całego Banku (w oparciu o materiały własne i pozyskane z innych komórek organizacyjnych; patrz Plan awaryjny nr 2).	Główny Księgowy/Zespół zarządzania ryzykami i analiz
B5.	Kampania informacyjna skierowana do opinii publicznej (w tym klientów Banku), obejmująca następujące działania: a) bieżące informowanie mediów o sytuacji poprzez serwis internetowy Banku (jeżeli jest), oświadczenia, informacje przekazywane mediom, b) przekazanie komunikatu prasowego o ogłoszeniu gotowości Banku do przezwycięzenia problemu, c) udzielanie wywiadów (nie tylko bierne, ale również stymulowanie mediów w tym zakresie), d) przekazanie klientom listu informacyjnego, e) przygotowanie plakatów, broszur informujących klientów o uzyskaniu Banku, f) zobowiązanie pracowników do wywieszenia informacji, wyjaśniającej powstałą sytuację i zasady obsługi klientów do czasu poprawy sytuacji.	Zarząd Banku
6.	Prowadzenie instruktażu dla pracowników obsługujących klientów, podniesienie poziomu świadomości o zagrożeniu wśród pracowników.	Główny Księgowy
7.	Wzmocnienie akcji depozytowej.	Zarząd Banku
8.	Umożliwienie wszystkim kredytobiorcom terminowego regulowania zobowiązań w oddziałach innych banków z uwagi na możliwość kolejek deponentów likwidujących rachunki: a) dokonanie wyboru banku, którego sieć pokrywa się z siecią Banku i który posiada najwięcej placówek na terenie działania Banku, b) podpisanie umowy z wybranym bankiem (lub przygotowanie wzoru umowy i przedłożenie do zaakceptowania przez ten bank) o obciążanie Banku za przyjmowane spłaty zadłużenia klientów.	Zarząd Banku
9.	Wysłanie do kredytobiorców informacji przypominającej o możliwości regulowania zobowiązań w oddziałach innych banków (wskazanego banku), w związku z powstałą sytuacją i kolejkami tworzonymi przez deponentów.	Główny Księgowy

X. Plan awaryjny na wypadek awarii technicznych lokalnych / ogólnokrajowych

Poprzez awarie techniczne należy rozumieć:

1. Braku mediów (energii elektrycznej, łączności telefonicznej, informatycznej, teleksowej, wody, gazu) i wynikające z tego:
 - ryzyko utraty danych lub braku dostępu do danych (braku informacji o bieżących zmianach na rachunkach),

- opóźnienia w rozliczeniach lub nawet całkowita niemożność ich realizacji,
 - brak możliwości dokonania operacji na rachunku,
 - wstrzymanie wszelkich transakcji na rynku międzybankowym,
 - brak kontroli nad realizacją zleceń klientów,
 - konieczność zabezpieczenia realizacji zawartych transakcji, zabezpieczenie sprawozdawczości,
2. Masowego wycofywania depozytów z Banku (ryzyko związane ze wzmożonymi wypłatami i koniecznością intensywnej obsługi klientów zarówno w godzinach pracy, jak i w czasie dodatkowym),
 3. Awarii systemów komputerowych w Banku,
 4. Awarii systemów w innych bankach, potencjalnych wzmożone wypłaty z kas i bankomatów Banku,
 5. Innych zagrożeń warunkujących prawidłowe funkcjonowanie jednostek organizacyjnych Banku

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A W okresie poprzedzającym niekorzystne zjawiska		
1.	Przeprowadzenie rozeznania w zakresie przygotowań do problemu wśród: a) dostawców mediów do Banku (energii elektrycznej, usług telekomunikacyjnych itp.), b) innych Bankach Spółdzielczych, oraz Banku Zrzeszającym, c) kredytobiorców, kontrahentów.	Prezes zarządu
2.	Nawiązanie ścisłej współpracy z Bankiem Zrzeszającym i innymi Bankami Spółdzielczymi (utworzenie zespołów roboczych).	Zarząd Banku
3.	Instruktaż i szkolenia, podnoszące poziom świadomości zagrożeń wśród pracowników Banku.	Główny Księgowy
4.	Nasilenie kontroli wewnętrznych, mających na celu ustalenie stanu przygotowań do problemu.	Główny Księgowy
5.	Oszacowanie: a) ryzyka płynności, z uwagi na możliwość masowego wycofywania środków przez klientów, b) minimalnego poziomu środków pieniężnych, niezbędnego do obsługi kasowej klientów, c) okresu występowania sytuacji kryzysowej (od ... do ...).	Główny Księgowy Zarząd Banku

6.	<p>Sprawdzenie odporności systemów komputerowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) przetestowanie sprzętu komputerowego, oprogramowania, połączeń między systemami, a także wyposażenia i systemów zawierających elementy automatyki, b) udział w testach, mających na celu sprawdzenie funkcjonowania systemów rozliczeniowych; <p>Dokonanie napraw lub wymiany systemów uznanych za strategiczne, Uzyskanie certyfikatów zgodności i prawidłowego funkcjonowania systemów, na których oparte jest codzienne funkcjonowanie Banku:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) systemu informatyczno-księgowego, b) systemów rozliczeń międzybankowych, c) systemów obsługi kart płatniczych i bankomatowych; <p>Utworzenie zapasowego centrum przetwarzania danych.</p>	ASI
7.	<p>Zabezpieczenie ciągłości pracy, alternatywnych rozwiązań, zapewniających kontynuację przeprowadzania operacji finansowych na wszystkich kluczowych stanowiskach:</p> <p>1. Zabezpieczenie, zorganizowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) generatorów prądowców, łączności poprzez telefony komórkowe, b) dodatkowych samochodów i kierowców, c) awaryjnego systemu porozumiewania się: <ul style="list-style-type: none"> - telefony komórkowe, - kurierzy, za pośrednictwem których będzie można przekazywać potrzebne informacje pomiędzy jednostkami i komórkami organizacyjnymi Banku. - dodatkowej fizycznej ochrony obiektów, na wypadek jakichkolwiek zakłóceń w działaniu systemów alarmowych. <p>2. Przygotowanie dodatkowych stanowisk bezpośredniej obsługi klienta, wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za kierowanie ruchem klientów na sali operacyjnej (bezpieczeństwo obsługi),</p> <p>3. Dokonanie archiwizacji baz danych Banku, sporządzenie wydruków potwierdzających przeprowadzone operacje,</p> <p>4. Archiwizacja danych w poszczególnych komórkach organizacyjnych Banku, sporządzenie wydruków z danymi, niezbędnymi do dalszej pracy, przygotowanie tabel w formie papierowej dostosowanych do pracy ręcznej,</p> <p>5. Wytypowanie stanowisk strategicznych, na których praca nie może być przerwana i przeszkolenie pracowników, których obowiązki mogą ulec zredukowaniu w celu zapewnienia wsparcia na stanowiskach strategicznych,</p>	<p>Zarząd Banku</p> <p>Główny Księgowy</p>
8.	<p>Zabezpieczenie zapasu gotówki w kasach Banku przed krytycznym terminem (przewidywanym dniem wystąpienia awarii) poprzez:</p>	Główny Księgowy

	<ul style="list-style-type: none"> a) ustalenie maksymalnego, dopuszczalnego normami bezpieczeństwa zapasu środków pieniężnych w poszczególnych kasach, b) doubezpieczenie środków pieniężnych (w przypadku planów zasilania w kwotach przekraczających dopuszczalne, ubezpieczone limity), c) zorganizowanie dodatkowego transportu środków pieniężnych, zapewnienie ich bezpieczeństwa (samochody, ochrona) oraz wzajemnego zasilania Oddziałów Banku, innych Banków i Banku Zrzeszającego. 	
10.	Zasugerowanie stałym, dużym klientom oraz jednostkom zależnym i stowarzyszonym, by dokonali zasileń w środki pieniężne przed datami krytycznymi (bez nadawania rozgłosu).	Główny Księgowy
11.	<p>Utrzymanie wiarygodności Banku (zapewnienie klientów o bezpieczeństwie środków zgromadzonych na rachunkach):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rozesłanie wyciągów z wszystkich rachunków depozytowych, potwierdzających stany środków na rachunkach depozytowych, b) zapewnienie klientów o istnieniu kopii zapasowych, potwierdzających stany na dzień przed datą krytyczną, oraz o innych podjętych działaniach. 	Zarząd Banku
12.	Przesunięcie (na czas występowania niekorzystnych zjawisk) upoważnień do podejmowania decyzji, w trybie natychmiastowym, w tym z pominięciem akceptacji przez Zarząd Banku, Radę Nadzorczą.	Zarząd Banku
B W momencie wystąpienia niekorzystnych zjawisk		
1.	Dokonywanie odprowadzeń nadwyżek środków pieniężnych (ponad stan maksymalny) do Banku Zrzeszającego, Dokonywanie na bieżąco przesunięć gotówki pomiędzy Bankiem i Bankiem Zrzeszającym (wzajemne zasilanie).	Główny Księgowy
2.	Bieżące informowanie Zarządu o ekspozycji na ryzyko i efektach podejmowanych działań.	Główny Księgowy/ Zespół zarządzania ryzykami i analiz
3.	Ograniczenie sankcji za opóźnienia w spłacie należności Banku (odstąpienie od pobierania odsetek za zwłokę, wysyłania monitów do klientów) w przypadku występowania trudności w dokonywaniu rozrachunków międzybankowych.	Zarząd Banku

XI. Plan awaryjny na wypadek awarii systemów w innych bankach

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
-----	-----------	----------------

1.	Awaria systemów w innych bankach powodujące wzmożone wypłaty z bankomatów Banku oraz zaniepokojenie klientów własnych Banku	Główny Księgowy
2.	Po ustaleniu skali zjawiska podejmowane są działania zmierzające do przejęcia klientów poprzez oferowanie produktów wśród klientów banku, w którym wystąpiła awaria systemów.	Zarząd Banku